

соціально-економічного розвитку територій та їх інноваційного потенціалу не є перешкодою до розвитку інтеграційної взаємодії між ними, оскільки ефективне використання сильних сторін окремих організацій, що входять в кластер, виробляє додатковий ефект розвитку і таким чином сприяє регіональним процесам росту. Суб'єкти інноваційної діяльності, перебуваючи в територіальній близькості один від одного, можуть сформувати взаємодоповнюючі інфраструктурні елементи, тим самим заощаджуючи час на створення власних.

За допомогою кластерів підприємства можуть отримувати в одній точці або «в одному вікні» відомості про потенційних розробників, партнерів, джерела фінансування, кооперувати зусилля, розподіляти стадії розробки для прискорення процесу створення продукції або послуги і виведення її на ринок в найкоротші терміни. Кластерні об'єднання створюються за підтримки держави та є посередниками між інноваторами і споживачами їх продукції. Їх функціями виступають акумулювання інформації в певному місці, інформаційний обмін між експертами, просування і реалізація навчальних програм, проведення семінарів, конференцій та ін. Іншими словами, кластери дозволяють створити інституційне середовище, що стимулює інноваційну поведінку підприємств, а також підтримання державою за допомогою формальних зв'язків статусу підприємця як інноватора. Більш того, високий рівень інноваційної поведінки підприємств є основною умовою їх конкурентоспроможності та досягнення високих позицій у сталому розвитку в бізнес-сфері.

Література: 1. Губайдуллина Ф.С. Роль государства в создании инновационных кластеров /Ф.С. Губайдуллина Ф.С. // Регион: экономика и социология.– 2011.– №3.–с.247-259. 2. Климова Т.Б. Методологические подходы к формированию инновационных кластеров в контексте обеспечения сбалансированного регионального развития / Т.Б. Климова, Я.Ю. Бондарева // Корпоративные финансы.– 2011.– №3 (19).– с.88-92. 3. Куркудинова Е.В. Кластерный подход как технология управления экономическим развитием региона / Е.В. Куркудинова // Экономика и управление.– 2010.– №10 (71).– с. 170-172 4. Лебедева Н.Н. Инновационная активность предприятий как условие их конкурентоспособности / Н.Н. Лебедева // Журнал институциональных исследований.– 2010.– Том 2 №4.– с.15-21.

Кузнецова Т.О.,

к.т.н., доцент кафедры менеджменту

Судук О.Ю.,

к.с.-г.н., ст. викладач кафедри менеджменту

*Національного університету водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ОСНОВІ АПК РІВНЕНЩИНИ

Аграрний сектор економіки є важливою та невід'ємною частиною єдиного комплексу, який включає взаємопов'язані галузі промисловості і сільського господарства, що зайняті виробництвом та переробкою сільськогосподарської продукції. Майже повна зупинка інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств призвела до руйнівних процесів у продуктивних силах галузі, погіршення стану земельних ресурсів, зниження ефективності сільськогосподарського виробництва. Покращення ситуації можливе не лише за умови відновлення повноцінної інвестиційної діяльності, а й забезпечення її активності, яка дала б можливість компенсувати нестачу інвестування минулих років та покрити сучасні обсяги потреб в інвестиційних ресурсах. Загалом в Україні приріст інвестицій в аграрний сектор є меншим, ніж у промисловість. За останні 10 років в агросектор залучено 75 млн. дол., від так загальна сума щорічних капіталовкладень в АПК сягала 500 млн. дол. Так, протягом 2001 – 2010 рр. у структурі інвестицій переважали внутрішні інвестиції, здебільшого власні кошти підприємств аграрного сектору, які досягли 57 – 72%, а винятком був лише 2006 р., коли питома вага внутрішніх інвестицій становила 36% [3].

Сьогодні держава має створити для виробників сільськогосподарської продукції сприятливий режим, забезпечуючи одночасно привабливість сільськогосподарських підприємств для іноземних інвесторів. Аграрна політика держави має забезпечувати підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняного агропромислового комплексу на внутрішніх та зовнішніх ринках сільгосппродукції, гарантувати якість цієї продукції відповідно до вимог

міжнародних стандартів. Аграрний сектор відіграє важливу роль у зміцненні економіки країни і є основою національної продовольчої безпеки та економічної незалежності держави. Сільське господарство Рівненської області становить п'яту частину її ВВП, забезпечуючи сировиною переробну промисловість, створюючи основу експертного потенціалу.

Пріоритетними напрямками спеціалізації аграрного сектору Рівненської області є виробництво картоплі, зерна, цукрових буряків, овочів, фруктів, харчова промисловість та переробка сільськогосподарської продукції. До складу АПК входять 800 діючих суб'єктів господарювання, в тому числі функціонує понад 400 фермерських формувань, майже 120 господарських товариств, понад 130 приватних підприємств і 120 підприємств інших форм господарювання, на яких зайнято понад 40% населення області. Фермери і приватні землевласники Рівненської області виробляють 80% м'ясо-молочної продукції, більше 95% овочів і картоплі, а також майже 50% зерна [4].

За обсягами прямих іноземних інвестицій Рівненщина посідає 14 – 15 місце серед регіонів України. Загальний обсяг інвестицій, залучених в економіку регіону, становить близько 45,6 млн. дол. США [3]. Для формування стабільного інвестиційного клімату необхідно створити сучасні регіональні кластери, розвивати виробництво екологічно чистої продукції, розвивати садівництво та ін. Інвестиційні процеси в АПК мають свої складності, зокрема: наявність кризових макроекономічних чинників; нестабільність економічних процесів у перехідній економіці; відсутність політичних і економічних гарантів іноземних інвестицій; висока ефективність вкладень капіталу у фінансовий сектор вітчизняної економіки; нестабільна податкова система. Крім того, загрозою для формування стабільного інвестиційного клімату Рівненщини є обмеженість власних сільгоспресурсів, зниження продуктивності сільського господарства, перешкоди на ринку збуту продукції АПК, екологічна небезпека, зокрема природні катаклізми.

Серед основних факторів, які формують інвестиційну привабливість Рівненського регіону можна виділити наступні: сприятливі кліматичні умови для вирощування провідних сільськогосподарських культур, високий рівень освоєння земель, наявність значного поголів'я худоби і птиці, наявність доріг з твердим покриттям до переважної більшості сільськогосподарських підприємств та незадіяних тваринницьких комплексів, наявність в регіоні Західної України найбільших виробників мінеральних добрив – ПАТ «Рівнеазот» та ТзОВ «Технофос», можливість передачі в оренду земель, які не використовуються власниками, та ін.

Стратегічними напрямками залучення інвестицій в АПК є впровадження інтенсивних технологій вирощування сільськогосподарських культур, які забезпечили б одержання стабільних урожаїв не погіршуючи при цьому потенційну родючість ґрунтів; залучення інвестицій під посів сільськогосподарських культур на ріллі, що сьогодні не обробляється; поповнення машинно-тракторного парку високоефективною технікою. У тваринництві передбачають реконструкцію та модернізацію молочної галузі, зокрема встановлення доїльних залів; розвиток м'ясного скотарства в поліській зоні; у свинарстві створення нових ферм племрепродукторів з розведення свиней м'ясного типу; відновлення роботи відгодівельних комплексів із свинарства та птахівництва. Основними стратегічними напрямками у переробній галузі є реконструкція та технічне переоснащення переробних підприємств м'ясної та молочної промисловості; впровадження нових технологій, освоєння випуску нових видів продукції; придбання і встановлення лінії швидкої заморозки плодів, ягід та овочів; технічне переоснащення комбикормових заводів з виробництва збалансованих комбикормів та концентратів [1, 2].

Аграрна політика держави має забезпечувати підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняного агропродовольчого комплексу як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках, гарантувати якість продукції відповідно до міжнародних стандартів. Держава має координувати і сприяти розвитку сільських територій, стимулюючи агробізнес і розвиваючи сільські громади та місцеві бюджети. На сучасному етапі стратегічний розвиток аграрної політики України полягає в забезпеченні наукових та інноваційних фундацій нарощування обсягів виробництва конкурентоздатної сільгосппродукції. Для вирішення цих задач необхідно визначити пріоритети в аграрній науці та інноваційній діяльності; переглянути перебудову соціально-економічних відносин; розвиток сільських територій, вітчизняного

сільськогосподарського машинобудування та технічного сервісу; розширення застосування біотехнологій; ресурсо- та енергозбереження. Крім того, при вирішенні задач розвитку сільського господарства держава повинна регулювати міжгалузеві відносини; формувати систему сільськогосподарського кредитування; здійснювати товарні закупки та інтервенції на ринку сільгосппродукції (не тільки зерна, але і всіх інших основних видів продукції); створювати сучасну виробничу інфраструктуру – меліоративні системи, підприємства по переробці і зберіганню сільгосппродукції, що дозволить аграрному сектору впливати на економічний і соціальний розвиток держави в цілому і регіонів зокрема.

Література: 1. Качан Є.П. Проблеми та перспективи розвитку АПК // Регіональна економіка, - Львів 2009; 2. Панасенко Н.І. Інтегральна оцінка аграрного сектора економіки регіонів// Економіка і регіон, №1 (20), 2009; 3. Лиса О.І. Напрями підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектора економіки Західного регіону України// Науковий вісник НЛТУ України – 2011, Вип. 21.3, с. 203-210; 4. Агропромисловий комплекс Рівненської області. Аграрний портал. <http://www.agrobiz.net/blog.php?blog=agropromisloviy-kompleks-rivnenskoji-oblasti>.

*Куніна Д.М.,
студентка магістратури ДВНЗ «НГУ»,
м. Дніпропетровськ, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Довгострокова ефективна робота будь-якого підприємства, його економічне зростання визначаються правильним вибором стратегічних орієнтирів, що дозволяють найкращим чином реалізувати потенційно-технічний і людський капітал та інші ресурси.

Актуальність вибору даної теми визначається тим, що на сьогоднішній день стратегія- це основоположний стрижень в управлінні підприємством, який повинен забезпечувати сталий економічний розвиток підприємства, підвищення конкурентоспроможності виробленої ним продукції і послуг, що надаються. В умовах жорсткої конкурентної боротьби і швидко мінливої ситуації підприємства повинні не тільки концентрувати увагу на внутрішньому стані справ, але і виробляти довгострокову стратегію поведінки, яка дозволяла б їм встигати за змінами, що відбуваються в їх оточенні.

Зараз, виключно важливим стає здійснення такого управління, яке забезпечує адаптацію фірми до швидко мінливих умов ведення бізнесу. Прискорення змін у навколишньому середовищі, поява нових запитів і зміна позиції споживача, зростання конкуренції за ресурси, інтернаціоналізація бізнесу, поява нових несподіваних можливостей для бізнесу, що відкриваються досягненнями науки і техніки, розвиток інформаційних мереж, широка доступність сучасних технологій, зміна ролі людських ресурсів, а також ряд інших причин призвели до різкого зростання значення стратегічного управління. Стратегія - це упорядкована в часі система пріоритетних напрямків, форм, методів, засобів, правил, прийомів використання ресурсного, науково-технічного і виробничо-збутового потенціалу підприємства з метою економічно ефективного вирішення поставлених завдань і підтримки конкурентної переваги. [1]

Вперше термін «стратегія» підприємництва вжив англійський науковець А. Чандлер-молодший, який виокремив три основні положення, що є характерними для стратегії підприємств і без яких будь-яка стратегія приречена. Ці три положення можна звести до:

- прийняття довгострокових цілей і задач підприємства; - визначення основних етапів реалізації стратегії; - розподіл ресурсів між основними напрямками реалізації стратегії. [2]

У стратегію входять наступні елементи: - система цілей (місія, загальноорганізаційні і специфічні цілі); - провідні принципи розподілу ресурсів; - порядок складання та затвердження планів, контролю, оцінки роботи; - пропозиції про розвиток ключових факторів розвитку зовнішнього середовища; - уявлення про діяльність конкурентів; - внутрішні та зовнішні обмеження; - програма дій. [3] Усі відомі на сьогодні стратегії підприємств можна об'єднати у певні групи, але не дивлячись на це, слід зауважити, що будь-яка стратегія, обрана конкретним підприємством, завжди буде мати індивідуальний характер, оскільки вона формується і впроваджується під впливом багатьох чинників внутрішнього та зовнішнього середовища.